

150

VLADYKOVÝCH
ODPOVEDÍ

150 VLADYKOVÝCH ODPOVEDÍ

2022

Vydané pri príležitosti

65. výročia narodenia Mons. Milana Chautura CSsR

(4. september 1957)

30. výročia vysvätenia za pomocného prešovského biskupa

(29. február 1992)

25. výročia menovania za apoštolského exarchu

pre novovytvorený apoštolský exarchát

katolíkov byzantského obradu v Košiciach

(21. január 1997)

Vladyka Milan Chatur CSsR,

emeritný biskup Košickej eparchie

150 - vladykových odpovedí

Zostavil Štefan Keruľ-Kmec, protojerej

Jazyková korektúra:

Mgr. Ingrid Lukáčová

Návrh obálky a grafická úprava:

Štefan Keruľ-Kmec ml.

Autor fotografií na obálke:

Peter Hric, Byzantinos, o. z.

Vydal:

FILOKALIA

ISBN 978-80-8233-081-9

PREDSLOV

Často je počuť ľudí v zložitých otázkach života povedať na adresu zodpovedných: „Bol by som zvedavý, čo si o tom on myslí...“ A vtedy zvyčajne odpovede neprichádzajú.

Keď ma ľudia zastavovali ako kňaza, či biskupa, mnohokrát som odpovedal na tie isté problémy viacerým ľuďom na rozličných miestach. A tak som využil veľké modlitbové stretnutia v Klokočove cez Fatimské soboty aj na hodinku otázok a odpovedí – teda na dialóg s veriacimi, kedy mi väčšinou na lístkoch ľudia posielali svoje otázky, výhrady, či nápady. Často krát sa stávalo že jedinou odpoveďou som oslovil viacerých ľudí zápasiacich s tým istým problémom. Preto som po návšteve Ad limina rozšíril možnosť pýtať sa cez facebook, a to na návrh o. Štefana Kerul'-Kmeca, s ktorým sme predtým rozbehli aktivitu smerom k mladým.

Moje odpovede nenesú známku teologických pojednaní, ale skôr je to bezprostredná reakcia na daný problém, či otázku, aby ľudia vedeli ako rozmýšľa ich biskup. Pravdou je, že aj moje odpovede sú podoporené myšlienkami evanjelia, či kňazov, ktorí ma formovali, alebo dokumentmi, ktoré vytvárali moju názorovú štruktúru myslenia, pretože aj sám by som nechcel vybočiť z pravdivého učenia Cirkvi. A tak do odpovede vkladám to, čo by ľudia radi vedeli vo svojich problémoch a to bez nejakých zastretých formulácii – priamo tak, ako rozmýšľa ich biskup o ich trápení.

Nenárokujem si, aby každý so mnou súhlasil, ani nechcem vstupovať do konfrontácie, chcel by som len, aby ľudia vedeli, aký názor má ich biskup na aktuálne otázky života a viery. Potom každý môže viesť svoj „dialóg“ so sebou, či rozhovor s inými porovnávajúc si to s vlastným svedomím. A tak som dospel k tomu, že nechávam tieto odpovede dávané nie na otázky novinárov, lež na otázky bežných ľudí vydať knižne azda preto, aby sa ma ľudia už nemuseli pýtať znova na to isté, lebo život nám prináša nové situácie, na ktoré treba zodpoved-

ne hľadať nové odpovede. V týchto zmenených podmienkach života princípy sú tie isté, ale možno už zahmlené mnohými inými názormi, ktoré nebudú pre nás tak dôležité, ak si už vytvoríme „systém“ vo svojom myslení.

Všetkým čitateľom prajem nájsť toho, čo momentálne potrebujú pre nadobudnutie istoty o správnosti svojho rozmýšľania a z príležitosti svojho jubilea biskupskej vysviacky udeľujem Vám archijerejské požehnanie s vložением Vás do ochrany Presvätej Bohorodičky.

† **Milan Chatur CSsR**
košický emeritný eparchiálny biskup

1

Otázka: Vladyka, minule ste krásne celebroidali svätú omšu v Trnave. Slúžili ste ju v latinskom obrade. Pokiaľ viem, rímske inštrukcie hovoria, že hlavný celebrant musí byť oblečený v liturgickom rúchu obradu, v ktorom slúži. Koncelebranti zas vo vlastnom rúchu. Ďakujem za odpoveď.

*

Odpoveď: Každý musí byť oblečený v rúchu svojho obradu, aj keď slúži v inom obrade, aby takto vynikla rozmanitosť obradov a všeobecnosť cirkvi. Vyplýva to z cirkevného práva, ktoré je potrebné rešpektovať aj v bohoslužobných predpisoch, ktorými sa má kňaz či biskup riadiť vzhľadom na rubriky, ktoré má presne zachovávať podľa obradu, v ktorom slúži, ale oblečením má dávať najavo príslušnosť k svojej cirkvi /teda východnej či západnej/.

2

Otázka: SICH! Chceme sa spýtať, či existujú na Slovensku, resp. vo svete gréckokatolícke ženské rehole, ktorých charizma je misionárska činnosť.

*

Odpoveď: Predpokladám, že ide o misionársku kongregáciu rehoľných sestier v našom obrade. Obe rehole sestier: baziliky i služobnice u nás sú činné rehole, ale viac-menej sa zameriavajú na činnosť medzi našimi ľuďmi. Pričom predpokladám, že pri väčších možnostiach nevyklúčujú ani zahraničné misie. To sa však dá zistiť priamo v komunikácii s nimi, nakoľko obe rehole majú centrálné sídlo v Prešove.

3

Otázka: Drahý vladyka, všimam si vo vysielaní katolíckych televízií a rádia na Slovensku aj v ČR, že kňazi majú tendenciu vyjadrovať sa veľmi zložito. Používajú veľmi zložitú, bežnému človeku ťažko zrozumiteľnú terminológiu. Celý ich rečový prejav vyznieva ako teologicko-vedecká analýza evanjelia. Stráca sa v kontexte vysoko sofistického rečníckeho prejavu celá základná myšlienka homílie alebo televíznej relácie. Ved' aj Kristus pán kázal jednoducho a v podobenstvách, aby ľudia lepšie porozumeli. Toto si všimam hlavne u katolíckych duchovných zo západných cirkví.

*

Odpoveď: Už sv. Alfonz /1696 – 1787/ si všimol, že sa kňazi radi prezentujú vyšším štýlom príhovorov, čo on ako zakladateľ Redemptoristov rázne zakázal svojim spolubratom. Odôvodnil to tým, že jednoduchému štýlu porozumejú aj vzdelanejší ľudia prítomní na bohoslužbách, ale ťažko je očakávať od ľudí bez vyššieho vzdelania to, aby chápali príliš vysoký štýl reči. Ak teda má evanjelium zasiahnuť čo najväčší počet ľudí, treba kázať tak jednoducho, aby to zasiahlo srdce a myslenie ľudí na tej úrovni, ktorá je im vlastná. Druhou skutočnosťou je to, že homília nemá byť ani filozofickou, ani historickou, ani nijakou inou prednáškou, lež poukázaním na konkrétne témy praktického života kresťana, preto musí vychádzať z bežných problémov denného života, ktoré nachádzajú svoje odpovede na stránkach Svätého Písma. Ako biskup to často prízvukujem kňazom a zdôrazňujem dôslednú prípravu na homíliu, ale je potrebné aj vám priamo reagovať na príhovory kňazov a nielen chváliť ich «múdrú» reč, lež vyjadriť aj požiadavku väčšej zrozumiteľnosti.

4

Otázka: Je správne rozhodnutie, ak človek kvôli vlastnej chybe stratí milovanú osobu a ani po rokoch sa nedokázal s tým vyrovnat' a nechce žiaden iný vzťah? Je dobré zostať navždy sám, osamote a v kútiku duše milovať tú osobu bez toho, aby to videli ostatní, to moje trápenie, smútok. Modlím sa, prosím Boha o pomoc, ale neviem sa toho zbaviť, stále ju hlboko v srdci milujem. Vďaka.

*

Odpoveď: Boh aj po páde do hriechu dáva vždy novú šancu vykročiť. To sa analogicky dá preniesť aj do narušeného vzťahu s ľuďmi. Ak Boh chce obnovovať svoj vzťah s človekom, čoho dôkazom sú aj Vianoce, tak aj my ľudia by sme nemali zostávať v strnulosti života pri pobabraní si vzťahov s inými. Boh sám prišiel v ústrety ľuďom, kvôli ktorým sa narodil v Judskom Betleheme, aby sa nespretrhali vzťahy so všetkými ľuďmi, okrem tých, ktorí sami nechcú mať s Bohom nič spoločné. Ani vy nemôžete nútiť do vzťahu tých, ktorí s vami už nechcú mať nič spoločné, ale nevychádzať v ústrety nikomu to je „samovražedné“, lebo človek bol stvorený pre spoločenstvo. A keď nosíte v srdci stálu túžbu po komsí, koho ste sklámali, treba hľadať spôsoby, ako mu to povedať, ak sa to ešte dá. Ak by sa tým znova narušilo niečo, čo sa pohlo svojím smerom, treba to rešpektovať, ale nezostávať vo vlastnom «svetabôli». Lebo život je o hľadaní a odpúšťaní, o láske a nie osamotení.

5

Otázka: Sláva Isusu Christu! Vladyka, prečo, keď svätý Sáva aj svätý Mikuláš sú rovnako veľké sviatky, tak nikto neberie Sávu ako sviatok, ale ako obyčajný deň? Prečo, keď je na Mikuláša my-

rovanie, nie je aj 5. decembra na Sávu? Celkom tomu nerozumiem. Ďakujem za odpoveď.

*

Odpoveď: Mohli by sme sa pýtať aj ďalej – prečo sv. Cyril a sv. Metod sú u nás takto uctievaní a inde vo svete o nich málo vedia alebo prečo sv. Štefan – uhorský kráľ je veľkým sviatkom v susednom Maďarsku a u nás ani nevieme, kedy je jeho deň... Mohli by sme takto pokračovať..., ale za týmito otázkami je len fakt, ktorý hovorí o blízkosti niektorých svätcov cez celé generácie v tej-ktorej krajine. Naši predkovia nám zanechali viacero obdobných sviatkov ako je prorok Eliáš, Ján Krstiteľ, Štefan prvomučeník, ale aj Bazil Veľký, sv. Juraj veľkomočečník, sv. Jozafát, alebo niekde aj sv. Demeter Myromvonný a archanjel Michal... Vyplýva to z dlhodobej úcty u našich predkov a patrocínií, ktoré sa dávali chrámom v našom prostredí, hoci aj viacerí iní svätci a sviatky majú v našom kalendári obdobnú významnosť. Treba to rešpektovať a nie je dôležité všeobecne zavádzať viacero sviatkov, ale je možné určiť si k osobnej úcte aj iných, ktorí nie sú všeobecne známi a k nim sa môžeme modliť.

6

Otázka: Pochválený buď Ježiš Kristus! Pán biskup, ako je to u vás v gréckokatolíckej cirkvi, keď rímskokatolík chce ísť na exorcizmus k vašim kňazom?

*

Odpoveď: Vo všeobecnosti sa má takýto veriaci obrátiť na exorcistu písomnou žiadosťou kvôli mimoriadnosti náboženského úkonu a istým rizikám. Potom je dôležité podložiť žiadosť aj vyjadrením psychológa či psychiatra kvôli vylúčeniu predpokladu, že sa to dá riešiť medicínskym spôsobom. A k danému veriacemu sa má vyjadriť

i jeho kňaz, ktorý ho pozná. U rímskokatolíckych veriacich by mal dať dovoľenie aj biskup daného územia, na ktorom trvale býva zasiahnutý problémom obsesie.

7

Otázka: Sláva Isusu Christu! Chcem sa spýtať, ako je to s koncertmi v chrámoch. Dovoľujú sa, že sú zakázané. Týka sa to aj vianočných koncertov s cirkevnými a vianočnými spevmi, kolodami, vinšami, prípadne folklóru?

*

Odpoveď: V Košickej eparchii som koncerty v chrámoch zakázal z jednoduchého dôvodu: „Môj dom sa bude volať domom modlitby pre všetky národy...“/Mk 11,17/. Myslím, že pre kultúrne podujatia je postavených dosť kultúrnych stredísk, ktoré sú pre koncerty dobre uspořobené a nemusia sa narúšať posvätnosť chrámu zasväteného Božiemu kultu. Obávam sa totiž, že tým „psychologicky“ znížime povedomie sakrálneho priestoru u ľudí, ktorí tam nejdú na modlitbu, ale na kultúrne predstavenie, hoci obsahuje aj náboženské piesne. Postrachom pre mňa sú mnohé chrámy predávané v západnom svete aj na rozličné komerčné účely a oni začali s koncertami v chrámoch už oveľa skôr – teda už predtým naznačili „osudy“ takýchto chrámov, ktoré neslúžili výlučne Božiemu kultu. Kristus kedysi vyhnať z Jeruzalemského chrámu ľudí, ktorí sa tam nešli modliť, ale dnes už s bičom nejde, lenže mnohí ľudia sú akoby vyhánaní atmosférou, ktorá už nehovorí o posvätnosti a tajuplnosti chrámu /Jn 2,13-17/. Táto skutočnosť napomína aj nás, lebo často vidím, ako nevhodne sa správajú ľudia aj v našich cerkvách, čo je treba s láskou naprávať, aby sme si „zľahčovaním“ vzťahu k chrámu neprivedili aj „vyhnanie“ z chrámu, čo sa prejaví umenšením veriacich na bohoslužbách v chráme. Treba zdôrazniť, že posvätením chrámu je stavba vyňatá z bežného užíva-

nia a je zasvätená výlučne Božiemu kultu, čo je potrebné rešpektovať aj v zmysle koncertov. /Kan.869 – Chrám je budova posvätením alebo požehnaním určená výlučne pre Boží kult/. Otázkou je, nakoľko chceme striktne chápať tento predpis cirkevného práva a nezľahčovať dopady, ktoré vyplynú z nezachovania predpisu cirkevného zákona a zdvihnutého „prsta“ Ježiša v Jeruzalemskom chráme.

8

Otázka: Sláva Isusu Christu! Prečo vo väčšine našich chrámov (ktoré majú ikonostas), chýba na cárskych dverách záves – katapetazma, keď ju spomína aj typikon, aj viacero našich, gréckokatolíckych liturgistov? Nebola ešte pred r.1950 aj v terajšej košickej katedrále?

*

Odpoveď: Pokiaľ som poznal naše chrámy z minulosti, neregistrujem, žeby v nich boli závesy na ikonostase ani nenachádzam nejaké stopy v starších chrámoch napr. po úchytkách závesu od prvoti, preto ich ani nenariaďujem. Treba triezvo vnímať vlastné smerovanie obradových náležitostí v podmienkach nášho regiónu, aby nám raz budúce generácie nemuseli vytýkať, že tak ako išla situácia do extrému v latinizácii, tak neskôr išla v nekritickom prijímaní všetkého, čo sme zazreli východnejšie od nás. Aj v tomto zostáva platné: «via media aurea» – zlatá stredná cesta, lebo «uponáhľanosť» v duchovnej oblasti narobí viac škody, ako úžitku.

9

Otázka: SICĤ, drahý vzácny duchovný otče, chcem sa opýtať, pred časom ste spomínali odluku od lôžka a od stola. Od lôžka chápem, ale od stola? (Téma sa ma bytostne dotýka,

**preto Vás veľmi prosím aj o Vašu aspoň kratučkú modlitbu)...
Ďakujem zo srdca.**

*

Odpoveď: «Separatio a thoro et mensa» /oddelenie od lôžka a stola/ je právny termín, ktorý je treba chápať ako dočasnú možnosť žiť v nie spoločnej domácnosti s manželským partnerom, lebo sa rieši nejaký vážny problém manželského súžitia. Tu sa neurčuje, do akej miery od lôžka a do akej od stola – najlepšie by bolo, keby sa manželia vôbec nemuseli od seba vzdialiť. Preto je potrebná modlitba a hľadanie riešenia pre nadobudnutie manželskej lásky, ktorá spája manželov do jednoty v súžití bez «rozluky». A za to sa budem modliť aj ja, aby ste si dokázali láskavo vysvetliť veci aj bez odchodu od seba.

10

Otázka: Drahý vladyka, mám takúto otázku: je to hriech, keď chlapec obťažuje dievča pri kostole či inom mieste určenom Bohu? A ešte keď vie, že si to dievča nepraje. A ja ako sa mám vtedy správať?

*

Odpoveď: Vo všeobecnosti je platné to, že nemáme robiť to, čo nechceme, aby nám iní robili, preto je potrebné byť naozaj citlivý na druhých. Obťažovanie už z princípu, že ubližuje iným, je hriechom, preto nech je to na akomkoľvek mieste, nie je to dovolené a o to viac, že sa to týka posvätného miesta. A akonáhle to dá druhý najavo, musíme ho rešpektovať /spomeňte si, ako obletela fotografia so Saganom celý svet, hoci on to myslel vtipne/. Preto je dobré, ak to pripomenieme aj tým, ktorí sa takto správajú, aby si postupne nedovoľovali aj vážnejšie veci.

11

Otázka: Sláva Isusu Christu, otec vladyka, rada by som vedela váš postoj k spoločnej spovedi v pravoslávnej cirkvi a jej platnosti u nás gréckokatolíkov. Ďakujem.

*

Odpoveď: „Spoločná spoveď“, ako taká v katolíckej cirkvi neexistuje, iba ak „núdzová“, teda v prípade ohrozenia života mnohých ľudí, ktorých osobne nestihne kňaz rozhrešiť, preto vtedy dáva „generálne“ rozhrešenie všetkým, čo úprimne ľutujú svoje hriechy. A neviem o tom, žeby čosi také, ako spoločná spoveď oficiálne jestvovalo u pravoslávnych. Preto sa nedá hovoriť ani o platnosti čohosi takého u gréckokatolíkov, lebo vždy tu ide o vážnosť odpustenia toho, čo si osobne priznávame a vyznávame ako hriechy, ktoré ľutujeme a s rozhrešením dostávame aj primerané pokánie.

12

Otázka: Pochválený buď Ježiš Kristus, pán biskup! Chcel by som sa opýtať ohľadne svätej spovede, som rímskokatolík. Pri príprave na spoveď mi stále napadá, že som spáchal veľa hriechov, aj ich zakaždým vyznávam, avšak nie som si istý, že som ich spáchal. Radšej si pridám do zoznamu hriechov viac, lebo pri príprave na spoveď som si nie istý a poviem si vnútorne, že pre istotu, dá sa s tým niečo robiť, aby som pravdivo rozpoznal svoje hriechy a čo je možno práca zlého ducha, aby mi to znechutil? Ako sa môžem dopracovať k tomu, aby mi moje svedomie presne povedalo, čo som spáchal a iba to vyznám a nemusel som vyznávať polovicu všetkých hriechov pre istotu? Dúfam, že som dobre formuloval otázku. Ďakujem pekne za odpoveď a prajem vám pevné zdravie. S Pánom Bohom!

*

Odpoveď: Ak definujeme ťažký hriech ako «úplne» dobrovoľné a «úplne» vedomé porušenie Božieho prikázania, tak už samotná pochybnosť o tom, či ste niečo spáchali, alebo nie, je znakom, že ide skôr o škrupulozitu, ako o realitu hriechu. Preto nie je potrebné živiť v sebe túto neistotu tým, že radšej vyznám niečo, o čom som si nie istý. Treba sa s tým zdôveriť spovedníkovi a mať duchovného vodcu, ktorý vám pomôže vyznať sa v sebe samom, lebo niekedy zlý duch chce aj takýmto spôsobom zmiast' duchovné snaženie človeka, aby nám znechutil túžbu po dokonalejšom živote. Prajem vám úprimné napredovanie a reálne vnímanie vlastných chýb a hriechov s pomocou Božej milosti i pomocou dobrého kňaza – duchovného vodcu.

13

Otázka: Hľadať dobro v sebe voči ľuďom, želať dobro ľuďom a depresia nepríde. Požehnávať nepriateľov. Máme v srdci pokoj a požehnanie ak želáme, prajeme, žičíme dobro ľuďom, žičíme im úspechy, zdravie, požehnanie. Stačí to robiť iba v myšlienkach. Ochráňuje to naše psychické i fyzické zdravie. Až cez hľadanie dobra v sebe voči iným začíname spoznávať Boha, začíname aj postupne objavovať v sebe lásku k nemu i jeho lásku k ľuďom, budujeme si vzťah s ním, až potom a len potom i naše vzťahy sa stávajú dobrom a požehnaním. Cítíme v srdci POTREBU, TÚŽBU stretnutia sa s ním či cez sviatosti, modlitbu a pokánie. Človek časom zisťuje, že dobro mu vytvára akýsi poklad v duši, ktorý je večný.

*

Odpoveď: A pýtate sa, či vás Pán prijme s takou depresiou. Tak keď prejdeme na večnosť s takto rozbitou, doslova od zloby vyšťavenou a doráňanou dušou, tak určite nás tam za to nepochvália. Boh sa určite

bude pýtať, čo sme robili s dušou, ktorú nám dal, ako sme ju chránili... Aspoň k môjmu synovi budú mať úctu Mt 21,33-43... lebo naša duša nosí obraz Jeho Syna. Možno nám aj pripomenie, že i tú logiku nám dal nie preto, aby sme si z nej urobili svoju modlu, ale hlavne preto, aby sme dokázali rozoznávať dobro od zla a aby sme rozpoznali duchovné od materiálneho a večné od dočasného a svoje ego od blížneho.

14

Otázka: Otec biskup, chcel by som sa vás spýtať, v čom je zásadný rozdiel medzi gréckokatolíckou a pravoslávnu cirkvou, keď obradovo v tom ja laickým okom nevidím rozdiel, až na to, že oni neuznávajú pápeža za veľkňaza cirkvi. Ďakujem za odpoveď.

*

Odpoveď: Dost' jasne a podstatne ste to vyjadrili, lebo podstata je skrytá v samotnej hĺbke a riadení cirkvi. Ak teda Kristus ustanovil jednotiacu hlavu cirkvi v apoštolovi Petrovi: «Ty si Peter a na tejto skale postavím svoju cirkev...»/Mt 16,18/, potom od toho je závislé to, čo je podstatné pre pravosť a jednotu Cirkvi. A tak hoci sme s pravoslávnyimi obradovo blízki, lebo obrad vznikol ešte vtedy, keď východná a západná cirkev žila v jednote so Svätým Otcom – nástupcom apoštola Petra, predsa len po schizme z roku 1054 pravoslávna cirkev je už iná nie inakosťou vonkajšieho prejavu obradu, ale rozličnosťou chápania niektorých náboženských právd, čo je pre vieru podstatné. Preto Gréckokatolícka cirkev zostáva jednou z mnohých obradov katolíckej cirkvi, ktorá je založená na nástupcovi ap. Petra a pravoslávna cirkev aj keď si ponechala starobylý obrad, odlúčila sa od Petrovho nástupcu. O ostatných teologických rozdielnostiach by bola dlhá debata, ku ktorej je potrebné naštudovať si viaceré historické a teologické pojednania.

15

Otázka: Každoročne sa koná letný eparchiálny tábor. Ja som sa na jednom tábore zúčastnil a chcem sa opýtať, či bude tábor aj tento rok, poprípade, kde sa bude konať. Rád by som sa na taký tábor zapísal. Vopred ďakujem za odpoveď.

*

Odpoveď: Letné tábory patria k stabilnému programu veľkých prázdnin, a tak aj v tomto roku sú plánované v mládežníckom streisku Košickej eparchie na Hatve. Bližšie informácie podá naša Rada pre mládež, ktorá chystá konkrétny program a dnes má svoje centrum okrem eparchie v Košiciach aj v Centre pre mládež v Dvoriankach. Kňazi, ktorí majú na starosti aktivity mladých, sú: o. Milan Kmec /0911711823/ a o. Lukáš Vojčík /0910435202/, na ktorých sa môžete obrátiť s konkrétnymi otázkami a požiadavkami.

16

Otázka: Pochválený buď Pán Ježiš Kristus! Chcela by som sa opýtať, či je hriechom pozeráť si takzvaný čínsky kalendár pre určenie pohlavia bábätka. Dávno sme si to s kamarátkami pozerali a asi okrem jedného alebo dvoch to pasovalo na všetkých ľuďí, čo sme skúšali, čo nedokážem pochopiť.

*

Odpoveď: Dnes už máme technickejšie vybavenie cez sonografiu, ktorá vie rozpoznať pohlavie dieťaťa v matkinom lone. Myslím, že nie je dôležité zaoberať sa týmito skutočnosťami len pre uspokojenie zvedavosti. Keďže nepoznám overené «štatistiky» úspešnosti čínskej metódy a ani neviem o danej metóde nič podstatného, prepáčte mi, ak sa k tomu nevyjadrím. Nie rád by som o niečom písal, ak to nepoznám,